

Bezpečnostní aspekty imigrace

Jakub Smolan

Bakalářská práce
2018



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub Smolan**
Osobní číslo: **L15265**
Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Bezpečnostní aspekty imigrace**

Zásady pro vypracování:

1. Vypracujte teoretický úvod do problematiky imigrace a imigrační politiky, vymezte pojem imigrace, stanovte příčiny imigrace a definujte hlavní migrační trasy.
2. Srovnajte přístup k imigraci z pohledu vybraných států, definujte převládající politické trendy, popište bezpečnostní politiku a zavedená bezpečnostní opatření a jejich dopad na fungování imigračních tras jako takových.
3. Popište bezpečnostní rizika plynoucí z podceněné integrační politiky a možný negativní dopad na bezpečnost zkoumaných států, analyzujte hrozby z demografického, ekonomického a bezpečnostního pohledu.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

[1] **Bezpečnostní strategie České republiky 2015.** Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. ISBN ISBN 978-80-7441-005-5.

[2] **Audit národní bezpečnosti** [online]. [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

[3] **Lisabonská smlouva** [online]. [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2738-lisabonska_smlouva.pdf

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Kyselák, Ph.D.

Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce:

3. listopadu 2017

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2018

V Uherském Hradišti dne 10. listopadu 2017



L.S.

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.

Dostál
děkan

prof. Ing. Dušan Vrána, CSc.

Vrána
prokdekan

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o nřin školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAGI jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti 22.4.2018


.....
podpis studenta

1) zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejněním zveřejněním práce.
2) Vysoké školy neovládně zveřejňují elektronické dokumenty, které jsou v nřin práci, a kterých používání ohrožuje, včetně posouzení opornosti a výsledku obhajoby profesorských děl nebo bakalářských prací, které vznikly. Zveřejněním samotný student může být vysoké školy. Vysoké školy obhajoby práce neovládně zveřejňují, ale o jejich zveřejnění není zveřejněno.
3) Rovněž, elektronické, obhajoby a nřin práci zveřejněním ohrožovat a zveřejněním své práci může být také zveřejněním své práce v rámci školního představení vysoké školy nebo nřin školní učitelů, v čemž postupuje vysoké školy, ale se má rovněž obhajoba práce. Každý si může za zveřejnění práce použít své vlastní výjazy, popř. nebo nřin zveřejnění.
3) Rovněž, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

16) Vysoké školy může založit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu třech měsíců od zveřejnění nejpozději však na dobu 3 let. Informace o obsahu zveřejnění musí být spolek s odpovídající zveřejnění na stejném místě. Tato práva zveřejňování bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již ne jsou odlišná zveřejnění podle ústavy práva, jsou vyjádřeny pouze v ušlechtilé míře.

17) Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, § 35 odst. 3.

18) Do práva autorského jako nezasažuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li náleží za účelem přímého nebo nepřímého nesouroděného nebo obecného prospěchu k výuce nebo k dalšímu vzdělání podle úpravy školní nebo studentů na střední školách nebo studijních podmínkách vyšších odborných škol nebo škol, nebo školského či vzdělávacího zařízení (školské dílo).

19) Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, § 80 Školní dílo.

20) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za účelových podmínek právo na uzavření licenční smlouvy a užití školního díla (§ 35 odst. 3). Doplněná autor školního díla uděluje svému bez výhradní souhlasu, pokud se tyto osoby shodnou na právním předpisu jeho užití a soudu licenční § 35 odst. 3 tímto nedotčeno.

21) Licenční smlouva jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

22) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z vyjádření jin osobou v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů. Ale na vyjádření díla vyjádřily, a to podle odstavce 21 do jejich školních úloh, přitom se přikládá k vyjádření školního díla nebo školního či vzdělávacího zařízení z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá průzkumem a analýzou legislativy v oblasti imigrační a azylové politiky, definováním bezpečnostních a společenských hrozeb a rizik, jež z nedůsledného dodržování azylové politiky mohou vyplývat a promítají se tak do oblasti ochrany obyvatelstva.

Teoretická část bakalářské práce vymezuje bezpečnostní rizika, jež migrace přináší a vyznačuje se snahou definovat příčiny migrace v zemích, odkud migrace přichází, a příčiny migrace v zemích, kam migrační vlny směřují. Cílem této části práce je vysvětlit jednotlivé pojmy, které se v druhé části práce objevují.

Část praktická je oproti části teoretické rozdělena na dva úseky, z nichž se každý aplikuje jinou metodu výzkumu a jsou jimi obsahová analýza a metoda komparativní. První jmenovaná se zabývá shrnutím legislativy a nadnárodních spolků působících v oblasti azylové politiky, migrace a volného pobytu osob. Pojmy, jako Evropská unie, Severoatlantická aliance nebo Visegrádská skupina jsou zde vysvětleny. Druhá metoda, metoda komparativní, se zabývá porovnáním dvou států, Maďarska a Spolkové republiky Německo a to podle kritéria geografické polohy, jež má vliv na průběh migračních vln a podle kritéria převládajících politických trendů, které naopak ovlivňují přístup státu jako takového k migrační krizi.

Velké množství informací, jež samotnému zpracování bakalářské práce předcházelo, je čtenáři zpřístupněno v poznámkovém aparátu.

Klíčová slova:

Migrace, imigrace, migrant, Maďarsko, Německo.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with research and analysis of legislation in the field of immigration and asylum policy, defining the security and social threats and risks that can result from inconsistent observance of the asylum policy, thus reflecting on the protection of the population.

The theoretical part of the Bachelor Thesis defines the security risks that migrations brings and is characterized by the effort to define the causes of migration in the countries from where migration comes and the causes of migration in the countries where the migration waves are heading. The aim of this part of the thesis is to explain the individual concepts that appear in the second part of the thesis.

The practical part is divided into two parts, each of them contains a different method research (content analysis method and comparative method). The first one deals with a summary of legislation and names the transnational associations operating in the field of asylum policy, migration and the free movement of people. Terms such as the European Union, the North Atlantic Alliance or the Visegrad Group are explained here. The comparative method, deals with the comparison of two states, Hungary and the Federal Republic of Germany, according to the geographic location that influences the course of migratory waves and the prevailing political trends which, on the other hand, affect the state's access to migration.

A large amount of information that preceded the bachelor thesis itself is accessible to the reader in the underline notes.

Keywords:

Migration, immigration, immigrant, Hungary, Germany.

Zde bych rád vyjádřil mé díky Ing. Janu Kyselákovi, Ph.D. za odborné vedení, poradenství a vstřícný přístup při zpracování této bakalářské práce.

Motto:

„Kdysi bylo znakem šílenství věřit, že se Země otáčí kolem Slunce; dnes je šílenstvím věřit, že minulost je nezměnitelná.“

George Orwell

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 O IMIGRACI – VYMEZENÍ POJMU	14
1.1 Hlavní příčiny migrace	14
1.1.1 Push a pull faktory	14
1.1.2 Arabské jaro.....	15
1.2 Hlavní země původu imigrantů	16
1.3 Hlavní migrační trasy.....	17
1.4 Dílčí závěr	18
2 BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA VYPLÝVAJÍCÍ Z MIGRACE	19
2.1 Terorismus	19
2.2 Organizovaný zločin	19
2.3 Epidemie.....	20
2.4 Migrace jako střet civilizací	20
2.5 Neřízená migrační vlna	20
2.6 Extremismus.....	21
2.7 Dílčí závěr	21
3 CÍL PRÁCE A OMEZENÍ PRÁCE	22
3.1 Cíl práce.....	22
3.2 Omezení práce	22
4 POUŽITÉ METODY	23
PRAKTICKÁ ČÁST	24
5 ANALÝZA LEGISLATIVY MIGRACI ZASTŘEŠUJÍCÍ	25
5.1 Instituce zaštiťující volný pohyb osob, azylovou politiku a migraci obyvatel	25
5.1.1 Schengenská spolupráce	25
5.1.2 Lisabonská smlouva	26
5.1.3 Dublinský systém.....	28
5.1.4 NATO.....	29
5.1.5 Visegrádská skupina	29
5.1.6 Státy regionálního partnerství	29
5.1.7 Organizace spojených národů.....	30
5.1.8 IOM – mezinárodní organizace pro migraci	30
5.1.9 Společná azylová politika Evropské unie.....	30
5.2 Společná zahraniční a bezpečnostní politika.....	30

5.2.1	OBEČNÝ CHARAKTER SZBP.....	30
5.2.2	INSTITUTE ZAJIŠŤUJÍCÍ REALIZACI SZBP.....	31
5.2.3	SPOLEČNÁ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÁ POLITIKA.....	33
5.3	DÍLČÍ ZÁVĚR	33
6	KOMPARACE PŘÍSTUPU K IMIGRAČNÍ KRIZI Z POHLEDU VYBRANÝCH ZEMÍ.....	34
6.1	MAĎARSKÁ SITUACE	34
6.1.1	GEOGRAFICKÁ POLOHA	34
6.1.2	POLITICKÉ TRENDY V MAĎARSKU	34
6.2	NĚMECKO	35
6.2.1	GEOGRAFICKÁ POLOHA	36
6.2.2	POLITICKÉ TRENDY V NĚMECKU	36
6.3	TRANZITNÍM MAĎARSKEM DO NĚMECKÉHO ASYLHEIMU	37
	ZÁVĚR	38
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	39
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	41
	SEZNAM OBRÁZKŮ	42

ÚVOD

V posledních letech se neustále objevují zprávy o zástupech uprchlíků beroucích Evropu ztečí. Důvody, které statisíce lidí ročně nutí podnikat nebezpečnou cestu do vysněných zemí jako je Německo, Švédsko či Anglie, se však různí nebo jim v médiích není věnován dostatečný prostor.

Rovněž i země, jež se za poslední desítky let přibližují k západní Evropě, a stávají se tak, případně se v blízké budoucnosti stanou migračně přitažlivými, nedostávají dostatečný mediální prostor k vyjádření vlastního názoru, jež je pro společné řešení imigračního problému klíčový.

Nakolik se evropská veřejnost cítí být po všech stranách jednotná, musí však pořád překlenout určité propasti. Imigrační problém, odlišné názory a přístup jednotlivých hráčů pohybujících figurkami na pomyslné „evropské šachovnici“ může, avšak také nemusí vzhledem k vývoji evropské politické scény či aktuálních snah o transformaci EU vést k politickému matu. Cílem této práce není jakkoliv řešit složitou mezinárodní situaci, nýbrž ji hodnotit a porovnávat ve snaze poukázat na optimální řešení vhodné pro všechny zúčastněné.

Tato práce cílí na nastínění kulturních rozdílů natolik odlišných národů Evropy a snaží se rozebrat důvody, jež se zrcadlí v jejich přístupu k imigrační problematice.

Určujících témat a kritérií pro popis vybrané problematiky je bezpočet, aby čtenář vytěžil z této práce co nejvíce je proto důležité nastínit si některé z nich.

Středobodem a těžištěm této bakalářské práce je dění v prostoru kolem České Republiky.

Prvním určujícím kritériem je geografická poloha státu. V minulosti tvořilo Česko pomyslný most mezi maďarskými a německými územními zájmy. Německo na západě jako cílová destinace, Maďarsko na východě jako nástupní prostor s Českem uprostřed jako možným tranzitním koridorem. V minulosti se přes české území pohybovala nejedna migrační vlna, co zabrání té další?

Druhým je kulturní a historická sounáležitost výše popsaných národů. Češi, Němci a Maďaři jsou národy sdílející společnou historii, tradice a kulturu. Jak se společně vypořádají s přílivem kultury cizí?

Třetím a posledním určujícím kritériem je geopolitika. Německo jako lídr EU a nejsilnější hráč evropského kontinentu. Na druhé straně výrazně menší a v mnoha ohledech slabší

Maďarsko, hlasitý a problematický stát EU, jež je o to důležitější branou k Balkánu. Mezi těmito dvěma, s nadsázkou řečeno znesvářenými státy stojí Česko, jako člen EU a člen Visegráské skupiny, navenek unionisticky smýšlející avšak v nitru zcela opačného názoru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 O IMIGRACI – VYMEZENÍ POJMU

Imigrace, jinými slovy přistěhovalectví, pejorativně přivandrovalectví. Dnes snadno najdeme bezpočet států, kterým imigrace poskytla základy, na kterých stavěly nebo staví dodnes. Z historického hlediska není imigrace nic neobvyklého, neznámého nebo neprobádaného.

Imigrací se rozumí pohyb lidí nebo části populace z jedné oblasti (státu) do druhého. Z pohledu země původu se mluví o emigraci, z pohledu přijímající země se jedná o imigraci a celý proces je zastřešen pojmem migrace, čili pohybem obyvatelstva.

Specifickým problémem imigrace je uprchlictví, kdy jedinec nebo část populace neopouští svou zemi dobrovolně z důvodu neutěšené ekonomické nebo sociální situace, ale z donucení nebo obavy o ztrátu života, osobních svobod nebo pronásledování, jež mohou vzniknout kvůli nástupu represivního režimu (migranti jsou tak nazýváni politickými uprchlíky) nebo vypuknutí války (status válečného uprchlíka). (1)

1.1 Hlavní příčiny migrace

Jak úvod této kapitoly naznačuje, pojem migrace je poměrně obsáhlý. Proto je nasnadě určit vymežující kritéria, kterými pro celou tuto práci bude migrace ze zemí blízkého východu a severní Afriky do zemí EU rokem 2014 počínaje.

1.1.1 Push a Pull faktory

Původně marketingový pojem, jenž lze aplikovat i v případě lidské migrace, byl definován v šedesátých letech dvacátého století Everettem S. Leeem, jenž vycházel z předpokladu, že lidé jsou z původní residenční oblasti vytlačováni (anglicky „to push“) a oblastí jinou přitahováni (anglicky „to pull“). Teorie staví na základech ekonomického racionalismu. Autor se domníval, že kvůli přirozené averzi vůči rizikům převažují faktory vytlačující, což nutně vede k migraci.

Obecně se jako Push faktory počítají socioekonomické problémy, politické a ekologické důvody.

Do první oblasti spadá; nízká nezaměstnanost, nízký příjem a ztráta perspektivy; chudoba a hlad; nerovnoměrné rozdělení majetku a bohatství – sociální nerovnosti; vysoké daně a výdaje, chybějící infrastruktura nebo demografické problémy, jako nedostatek půdy či přelidnění.

Hlavními politickými důvody vedoucími k migraci jsou bezpochyby válka a politická nestálost; diktatura, útlak, občanská válka nebo genocida; porušování lidských práv nebo diskriminace a pronásledování.¹

Ekologické důvody jsou zastoupeny zejména problémy spjatými s globálním oteplováním, jako jsou přírodní nebo klimatické katastrofy. Nezanedbatelný význam má též problematika nedostatku přírodních zdrojů.

Faktory, jež naopak imigranty přitahují, jsou výkonný ekonomický systém, fungující společnost, demografické složení nebo politické prostředí.

Do oblasti ekonomické spadají hospodářské cykly; příležitost výdělků / mnoho pracovních míst; možnost prosperity v šedé ekonomice, rozvoj hospodářství, hospodářská nezávislost a sociální služby.

Kritérium společnost reprezentuje bezpečnost; příležitost zařídit si důstojný život; vysoká tolerance (např. náboženská nebo sexuální); možnosti vzdělávání; funkční zdravotnictví a široká nabídka služeb, kultury a zábavy.

Mezi demografické důvody spadá rovnoměrné využití půdy, strukturovaná zástavba, nedostatek pracovních sil či sociální vazby.

Politické důvody zohledňují především vyhovující azylovou a přistěhovaleckou politiku s možností pozdějšího přisunu zbytku rodiny; možnost legálního přistěhování; uznání imigrantů jako potenciální inovace systému; právní jistota; mír a osobní svoboda. (2) (3)

1.1.2 Arabské jaro

Byl prudká vlna nepokojů v některých afrických a asijských zemích. Příčinou bylo upálení tuniského občana na protest proti špatným životním podmínkám a velké míře nezaměstnanosti. Situace vygradovala v sérii protivládních protestů, které nakonec vyústily v abdikaci prezidenta a jeho odchod do exilu. Protesty se následně rozhořely i v řadě dalších arabských zemí (Egypt, Sýrie, Alžírsko, Libye a další), kde měly podobný charakter jako v Tunisku. Nejkrvavější průběh protestů zaznamenaly státy Libye a Sýrie, kde se režimy snažily nepokoje potlačit silou, což však nevyhnutelně vyústilo v občanskou válku, v obou

¹ Specifickými motivy vedoucími k emigraci mohou být i osobní důvody jako například touha po penězích nebo také osobní ambice.

případech i s intervencí ostatních států.² Hlavní příčinou intervence těchto států však bylo v prvé řadě zakročit proti rozrůstajícímu se tzv. Islámskému státu.³

Na průběh arabského jara mělo vliv i vypuknutí vlny sucha, která způsobila zdražení obilí.⁴ Například kvůli nedostatku obilí v Číně a následnému importu této komodity do Číny stoupla cena obilí dvojnásobně, což v kombinaci s nedostatkem úrody zapříčinilo migraci obyvatelstva do měst.

1.2 Hlavní země původu imigrantů

Existuje mnoho zemí, jejichž občané emigrují do zemí jiných. Zároveň existuje mnoho výzkumů a statistik, které však nejsou přesné z důvodu selhání hraničních států EU, které neplnily důsledně svou povinnost monitorovat a identifikovat osoby žádající o azyl. Mezi hlavní země patří Sýrie, Afghánistán, Irák nebo Eritrea.⁵

² V současné době bojují v Sýrii ruské jednotky, vládní režim podporuje i Irán či Irák a to zejména poskytováním instruktorů, předáváním informací a dodávkami vojenského materiálu. Poslední významný zásah znamenal i preventivně odvetný úder na syrskou armádu provedený koalici USA, Anglie a Francie, jako odpověď na použití chemických zbraní syrskou armádou. Tato informace je však spekulativní, zejména jako její důsledky v mezinárodním prostředí, jež mohou způsobit novou migrační vlnu, ztrátu víry v demokratický Západ a utužení spolupráce Iránu, Sýrie a Ruska.

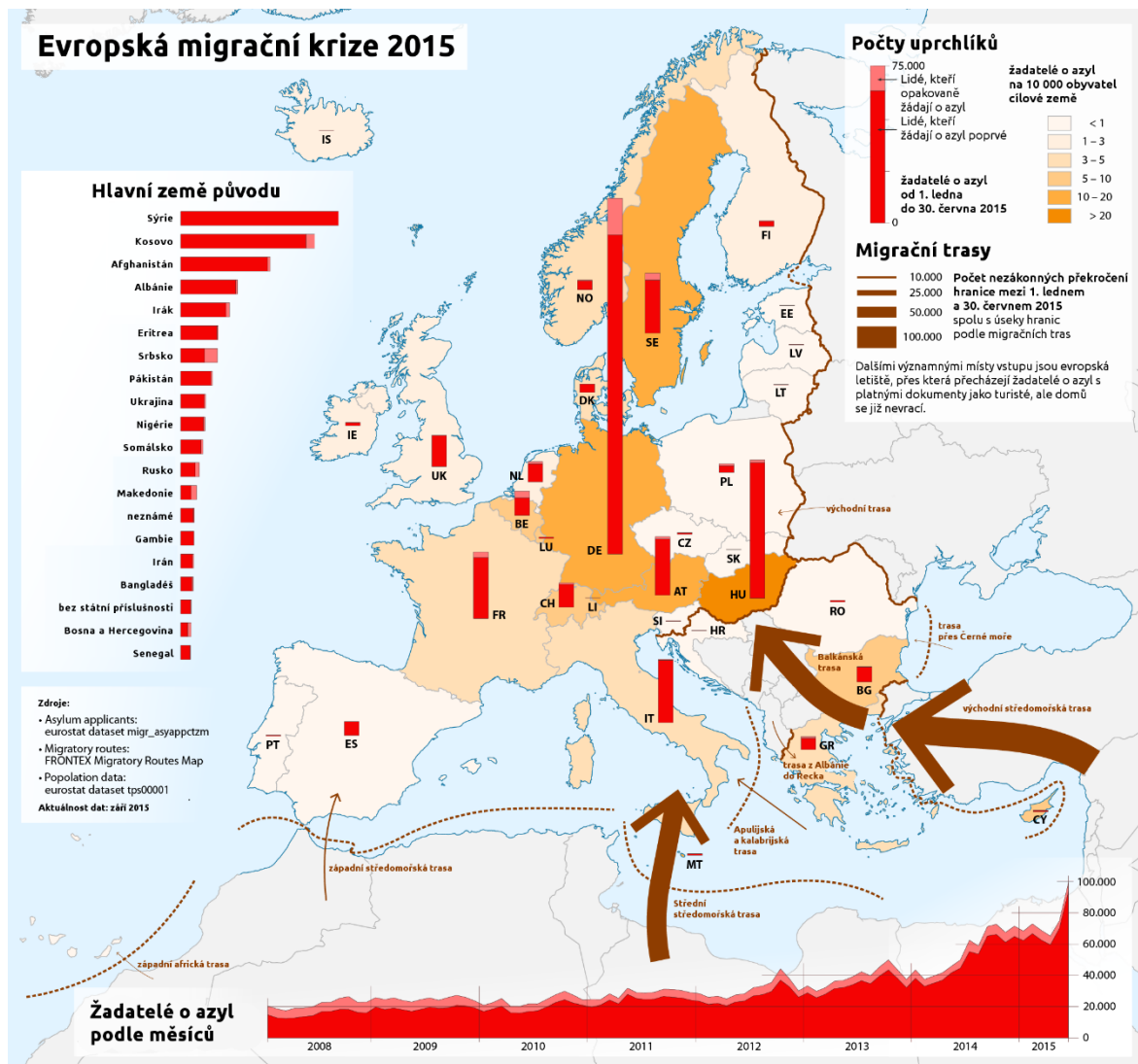
³ „Islámský stát v Iráku a Sýrii je ozbrojená skupina, která vznikla zhruba na přelomu 20. a 21. století na území Iráku. Dá se říci, že se jedná o odnož struktury Al Qáida a zastává extrémně fundamentalistickou verzi sunnitského islámu – salafismus. O extrémní variantu se jedná i v rámci salafistické ideologie, kterou také nelze chápat jako zcela jednotnou a jednolitou. Cílem uskupení je obnovit chalífát, a to na území, které kdy v dějinách bylo pod muslimskou nadvládou. Tento strategický cíl tedy zasahuje na území tří kontinentů – Afriky, Asie a Evropy.“ (23)

⁴ Migraci obyvatelstva přímo ovlivňuje i technologický pokrok. Díky rozšíření internetu se mobilizují masy obyvatelstva, přičemž informace, jež je k migraci podceňují, bývají často velmi zkreslené, nepřesné či lživé.

⁵ Více informací naleznete na webové stránce Sdružení evropských regionů: <https://aer.eu/because-semantic-matter-migrant-refugee-asylum-seeker-lets-use-the-right-words/>

1.3 Hlavní migrační trasy

Migranti směřují do zemí EU po několika trasách. Nejvíce používané jsou trasy vedoucí přes Středozemní moře (trasa začíná u pobřeží severní Afriky a vede přes moře do Itálie) a trasy přes Balkánský poloostrov (pravděpodobný začátek je v Turecku, odkud pokračuje přes Egejské moře do Řecka a dále po souši přes Makedonii, Srbsko, Rakousko nebo Maďarsko). Hlavním cílem této trasy je dosažení Německa.



Obr. 1 - Hlavní migrační trasy do EU 1

Z obrázku je zřejmé, že v roce 2014 dorazilo nejvíce uprchlíků do Německa a Maďarska. Trasy, které k tomu zvolily, vedou balkánským poloostrovem (tzv. Balkánská cesta) přes státy Řecko, Makedonii, Srbsko nebo Rumunsko do Maďarska a dále přes území Rakouska do Německa. Druhou nejčastější trasou je tzv. Apulijská trasa, vedoucí přes Apeninský poloostrov a Rakousko do Německa.

1.4 Dílčí závěr

Důvody k migraci existovaly a existovat budou stále, avšak v přihlédnutí k aktuálnímu vojensko-politickému dění v oblasti Sýrie a vojenským zájmům předních světových států je diplomatické řešení migrační problematiky v nedohlednu. S přihlédnutím členění podle push a pull faktorů zjistíme, že migrace je fenomén, jež bude navždy spjat s lidskou společností, neboť šance, že bude existovat ideální společenství vyhovující všem, je nulová.

2 BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA VYPLÝVAJÍCÍ Z MIGRACE

Oblastí, ve kterých se migrace projevuje nebo může projevit, jsou definovány BRS.⁶ Výstupním dokumentem, v němž se daná problematika popisuje, je bezpečnostní strategie státu. Jedná se o základní dokument, který definuje východiska bezpečnostní politiky státu, bezpečnostní a strategické zájmy státu a ostatní zájmy státu.⁷

2.1 Terorismus

„Terorismus je užití násilí nebo hrozby násilím s cílem zastrašit protivníka a dosáhnout politických cílů. Terči teroristických akcí jsou většinou civilisté. Mezi teroristické metody patří atentáty, bombové útoky, únosy osob nebo dopravních prostředků a další násilné akty.“⁸ (4)

„Hrozba terorismu jako metody násilného prosazování politických cílů je trvale vysoká. Charakteristickým rysem je existence nadnárodních sítí volně propojených skupin nebo i jednotlivců (tzv. Lone Wolves), které i bez jednotného velení sdílejí ideologii, cíle a plány k jejich naplnění, zdroje a informace. Jsou schopny přímo ohrozit lidské životy, zdraví a životní prostředí, ale také kritickou infrastrukturu. Celoevropsky významným a narůstajícím bezpečnostním rizikem je fenomén tzv. zahraničních bojovníků.“ (5)

2.2 Organizovaný zločin

Jedním z příkladů organizovaného zločinu je pašování lidí z afrického kontinentu do Evropy.

Podle Europolu je asi 90% nelegální migrace do Evropy "usnadněno" pašeráky nebo zločineckými skupinami, které jsou odměňovány za poskytování služeb, jako je doprava, podvodná identifikace, úplatky pro úředníky na hranicích a služby vypořádání. Ovlivňují nejen to, kdo se pohybuje, ale také jak, kdy a kde se lidé pohybují. Dále ovlivňují bezpečnost a bezpečnost migrantů na cestě a dlouhodobou stabilitu států, jimiž projíždějí. (6)

⁶ Bezpečnostní rada státu byla zřízena čl. 9 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky a její hlavní náplní je příprava návrhů bezpečnostních opatření na národní úrovni.

⁷ Aktuální verze Bezpečnostní strategie České Republiky pochází z roku 2015.

⁸ Existují domněnky o využívání migračních vln Tureckem ve své zahraniční politice. V roce 2015 bylo jedním z hlavních témat bezvízový styk EU s Tureckem. Jako jedna z nevyslovených variant byl i příslib zamezení vstupu migrantů na území EU, pokud k společné dohodě dojde.

2.3 Epidemie

„Ohrožení obyvatelstva epidemickým výskytem salmonelózy, virové hepatitidy, chřipky, bacilární úplavice, břišního tyfu a karanténními nákazami (cholera, mor, žlutá zimnice).“ (7)

Zjevná rizika, jež pro evropskou populaci má příliv uprchlíků, jako jsou dětská mozková obrna, černý kašel nebo záškrť. Evropa, jakožto region, kde se tyto nové a staronové nemoci nevyskytovala, není v přístupu k prevenci jednotná.

Lékaři nedovedou předpovědět, které onemocnění sem bude zpět zavlečeno a to zejména proto, že většina uprchlíků pochází z prostředí, „kde se dnes mrtví ani nepočítají, natož aby se zjišťovalo, jestli náhodou nezemřeli na infekční onemocnění.“ (8)

2.4 Migrace jako střet civilizací

Je zásadní téma, které se objevuje pokaždé ve spojitosti s terorismem. Je způsoben příchodem nových migrantů a jejich nedostatečnou asimilací ve společnosti, jež je přijímá.⁹

„Stálý příliv značného počtu imigrantů pravděpodobně bude mít ten výsledek, že vzniknou země rozdělené na křesťanské a muslimské komunity. Takovému vývoji lze zabránit jenom tehdy, budou-li evropské vlády i veřejnost připraveny nést náklady spojené s omezením imigrace.“ (9)

2.5 Neřízená migrační vlna

První vlna masové migrace postihla evropský kontinent v roce 2015 v souvislosti s vypuknutím tzv. Arabského jara.

Současná bezpečnostní politika EU hovoří o vylepšování prvků ochrany na společných hranicích. Existují společné plány a postupy na zvládání migračních vln z vnějšku EU (např. pomocí vybudování bariéry hraničních plotů, jež ale migranty nezastavují, pouze je nutí

⁹ Problematice udělování azylu se věnuje Odbor migrační a azylové politiky, jež spadá pod jurisdikci Ministerstva vnitra.

překážku obejít), ale vzhledem k absenci hraničních kontrol uvnitř Schengenského prostoru se velmi těžko připravuje na migraci uvnitř EU.¹⁰

2.6 Extremismus

„Existence sociálně vyloučených lokalit a sociálních skupin se spolupodílí na vytváření kriminogenního prostředí, vyvolává interetnické a sociální napětí, kterého následně využívají nejrůznější extremistické skupiny.“ (5)

2.7 Dílčí závěr

Terorismu a organizovaný zločin, jež oboje mohou být jak příčinou migrace, tak jeho důsledkem v podobě bezpečnostního rizika. V minulosti jsme zaznamenali několik teroristických útoků, které ovšem neměly s migrací významnou spojitost, neboť se zdá, že většina migrantů nepřichází ničit naše demokratické zřízení za použití teroru. Pojmy jako střet civilizací, migrační vlna či extremismus, se dají zařadit do stejné problematiky, neboť spolu přímo souvisejí a není tak vyloučeno, že se navzájem zapříčiňují.

S menším povědomím o rizicích epidemie sem však spadá i riziko přivlečení nových nebo již vymýcených chorob, kde je prevence vzhledem obtížná.

¹⁰ Vlastní problémy uvnitř EU, jako je například vyhlášení referenda o nezávislosti (o což se například již dlouhodobě snaží Katalánsko) může vést k opětovnému zavedení pohraničních kontrol a hraničních přechodů (v případě vypuknutí občanské války).

3 CÍL PRÁCE A OMEZENÍ PRÁCE

Následující text se zaměřuje na definování cíle práce samotné a vytyčení omezujících kritérií práce.

3.1 Cíl práce

Cílem práce je zprostředkovat náhled na problematiku vnější migrace ze zemí Blízkého východu a severní Afriky směrem do střeoevropského prostoru, definování nejdůležitějších migračních tras a vybraných států, jež přímo i nepřím ovlivňují politickou a bezpečnostní situaci v České republice, dále vyzdvižení a popsání organizací a spolků, jež průběh migrace svým způsobem zastřešují a ovlivňují.

3.2 Omezení práce

Tato práce se nezabývá:

- komparací jiných států než jsou Maďarsko a Německo;
- jinými příčinami migrace, než migrací ze zemí Blízkého východu a severní Afriky;
- jinými bezpečnostními hrozbami z migrace plynoucími, než terorismus, extremismus, neřízená migrační vlna, epidemie, organizovaný zločin nebo potenciální rizika plynoucí ze střetu civilizací jsou;
- literární rešerší legislativy, mezinárodních dohod a spolků než je oblast migrační a azylové politiky.

4 POUŽITÉ METODY

První metodou, s níž se v práci potkáme, je metoda obsahové analýzy, tedy probádání publikační činnosti a již platných nařízení a subjektů v oblasti migrace a azylové politiky. Z této metody těží zejména pátá kapitola.

Metoda druhá, jež se v této práci vyskytuje, je metoda komparativní analýzy, tedy porovnání vybraných faktorů u dvou specificky definovaných subjektů. V případě této práce se jedná o porovnání politické scény a geografické polohy dvou států.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ANALÝZA LEGISLATIVY MIGRACI ZASTŘEŠUJÍCÍ

První část této kapitoly se věnuje definování základních pilířů evropské spolupráce v oblasti společné legislativy na mezinárodní úrovni za použití metody obsahové analýzy.

Část druhá se zabývá popisem hlavního pilíře společné mezinárodní politiky EU.

5.1 Instituce zajišťující volný pohyb osob, azylovou politiku a migraci obyvatel

Záruky volného pohybu osob, zboží a kapitálu patří mezi zásadní pilíře svobodné Evropy. Existuje několik mezinárodních smluv, jež tuto výsadu garantují.

5.1.1 Schengenská spolupráce

„Jako Schengenská spolupráce je označována úprava týkající se režimu vnitřních a vnějších hranic EU a s tím souvisejících otázek. Spolupráce v této oblasti byla původně zahájena a realizována mimo rámec ES/EU na základě Schengenské dohody (1985) a na ni navazující Schengenské prováděcí úmluvy (1990).

Pojem Schengenský prostor označuje oblast území všech států podílejících se na schengenské spolupráci, mezi nimiž existuje prostor s uvolněným režimem vnitřních hranic.

Schengenská spolupráce zahrnuje

- odstranění kontrol osob na vnitřních hranicích EU bez ohledu na jejich státní příslušnost;
- společná pravidla pro kontrolu osob překračujících vnější hranice EU;
- harmonizaci podmínek vstupu na území EU a podmínek udělování krátkodobých víz;
- posílení policejní spolupráce, včetně otázek tzv. přeshraničního sledování;
- spolupráci v oblasti trestního stíhání a justice;
- vytvoření Schengenského informačního systému (SIS).“ (10)

Je nutné podotknout, že Schengenský prostor není tvořen všemi státy EU. Některé členské státy se na spolupráci totiž nepodílejí. Těmito státy jsou Velká Británie, Irsko, Dánsko, Bulharsko a Rumunsko. Na straně druhé se však na schengenské spolupráci podílí i konkrétní evropské země, které nejsou členy EU. Jedná se o Island, Norsko, Lichtenštejnsko a Švýcarsko.

Je důležité uvědomit si, že „okamžikem vstupu nového členského státu do EU nedochází k automatickému včlenění nového členského státu do schengenského prostoru. Česká republika se stala součástí schengenského prostoru ke dni 21. prosince 2007, spolu s dalšími devíti zeměmi tzv. východního rozšíření EU z roku 2004.“ (10)

Problematiku společné bezpečnostní databáze zastřešuje Schengenský informační prostor (SIS). „Jedná se o informační a evidenční systém tvořený centrálním systémem ve Štrasburku a na něj napojenými národními systémy. Smyslem systému je ochrana bezpečnosti a veřejného pořádku v schengenském prostoru díky zajištění nezbytné výměny informací a údajů z evidence jednotlivých států. V SIS je vedena evidence

- osob, které spáchaly trestný čin, nebo na ně byl vydán zatykač;
- cizinců, kterým byl odepřen přístup z bezpečnostních důvodů;
- údajů o pohřešovaných osobách, svědcích a osobách předvolaných k trestnímu řízení;
- informací o zbraních, kradených motorových vozidlech a dalších dopravních prostředcích.“ (10)

5.1.2 Lisabonská smlouva

„Lisabonská smlouva vymezuje základní „schengenské“ cíle: neexistence kontrol na vnitřních hranicích, kontrola a účinný dohled na vnějších hranicích a postupné zavádění integrovaného systému ochrany vnějších hranic. Rada a EP přijímají opatření, která směřují k těmto cílům.“ (11)

Zrušení pilířové struktury

„Jednou z hlavních změn, která se dotkla oblasti vnitřních věcí, byla likvidace pilířové struktury EU. Dříve zasahovala témata vnitřních věcí do I. pilíře (vízová, azylová, přistěhovalecká a další politiky týkající se volného pohybu osob) a do III. pilíře (policejní a justiční spolupráce v trestních věcech). Podle Lisabonské smlouvy EU vytváří prostor svobody, bezpečnosti a práva.

Celá problematika vnitřních věcí a justiční spolupráce je zařazena mezi „komunitární“ politiky EU, nicméně výlučná odpovědnost členských států v oblasti udržování veřejného pořádku a ochrany vnitřní bezpečnosti zůstává nedotčena.“ (12)

Nová struktura pracovních skupin a výborů

„Lisabonská smlouva zavádí nový výbor v rámci struktury Rady JHA.¹¹ Jedná se o Stálý výbor pro operativní spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti (tzv. výbor COSI). Jeho smyslem je podpora a usnadnění koordinace činnosti příslušných donucovacích orgánů členských států v oblasti policejní a celní spolupráce, činnosti orgánů zapojených do kontroly a ochrany vnějších hranic.“ (12)

Ochrana hranic

„Lisabonská smlouva vymezuje základní „schengenské“ cíle: neexistence kontrol na vnitřních hranicích, kontrola a účinný dohled na vnějších hranicích a postupné zavádění integrovaného systému ochrany vnějších hranic. Rada a EP přijímají opatření, která směřují k těmto cílům.“ (12)

Azylová politika

„Lisabonská smlouva výslovně hovoří o budování společného evropského azylového systému a charakterizuje jeho jednotlivé prvky (jednotný azylový status, jednotný status doplňkové ochrany, společný postup pro udělování a odnímání azylového statusu atd.) LS také umožňuje, aby v případě stavu nouze v důsledku náhlého přílivu státních příslušníků třetích zemí mohla Rada na návrh EK a po konzultaci EP přijmout ve prospěch postižených členských států dočasná opatření.“ (12)

Společná přistěhovalecká politika

„Lisabonská smlouva vymezuje cíle migrační politiky EU: účinné řízení migračních toků, spravedlivé zacházení pro státní příslušníky třetích zemí oprávněně pobývajících v členských státech, prevence a boj s nelegální migrací a bojem proti obchodování s lidmi. Rada a EP přijímají opatření, která směřují k těmto cílům.“ (12)

Policejní spolupráce

Mezinárodní spolupráci v oblasti potírání a odhalování terorismu. „Lisabonská smlouva výslovně hovoří o spolupráci všech příslušných orgánů členských států „včetně policie,

¹¹ Rada pro spravedlnost a vnitřní věci.

celních orgánů a dalších donucovacích orgánů specializovaných na předcházení trestným činům, jejich odhalování a objasňování“.

Lisabonská smlouva rámcově definuje roli Europolu, jenž má podporovat a posilovat činnost policejních a jiných donucovacích orgánů členských států a měl by napomáhat jejich vzájemné spolupráci., (12)

Doložka solidarity

„Princip, že v případě, že se některý členský stát stane cílem teroristického útoku nebo obětí přírodní nebo člověkem způsobené pohromy, jednají Unie a členské státy v duchu solidarity. Unie v takovém případě uvede do pohotovosti veškeré nástroje, kterými bude disponovat. Kroky Unie by měly vést k odvrácení teroristické hrozby, k ochraně demokratických institucí a civilního obyvatelstva a k pomoci členskému státu, pokud o to požádají jeho politické orgány.“ (12)

5.1.3 Dublinský systém

„Dublinský systém je označením pro mechanismus, kterým je v rámci členských států Evropské unie, a dále Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska určován jediný stát, který projedná žádost cizince o mezinárodní ochranu a ve věci rozhodne, ať je žádost o mezinárodní ochranu podána kdekoli na území těchto států. Cílem dublinského systému je eliminovat jev zvaný "asylum shopping", kdy řízení o žádosti cizince je vedeno současně nebo postupně několika členskými státy, do kterých se cizinec účelově přemísťuje, a současně předejít situaci označované jako "refugee in orbit", kdy se naopak žádný stát nepokládá za příslušný k meritornímu posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, neboť aplikuje princip třetí bezpečné země na členské státy Evropské unie, ve kterých žadatel o mezinárodní ochranu pobýval před příchodem do státu, který nyní žádost hodnotí. Pro žadatele o mezinárodní ochranu Dublinský systém obecně znamená, že má právo na meritorní posouzení jeho žádosti o mezinárodní ochranu pouze v jednom členském státě Evropské unie (tzv. "one-chance-only princip").“ (13)¹²

¹² Zde je jasná odpověď na předchozí verzi dublinského systému („Dublin 3.0.“), jehož základní principy byly porušeny výzvou A. Merkelové o otevřené náruči Německa. Systém „Dublin 4.0.“ tedy de facto umožňuje imigrantům výběr země, ve které požádají o azyl.

5.1.4 NATO

„Organizace Severoatlantické smlouvy, či Severoatlantická aliance (NATO - North Atlantic Treaty Organization), je politickou a vojenskou aliancí, jejímiž hlavními cíli jsou kolektivní obrana jejích členů a zachování demokracie a míru v oblasti severního Atlantiku. Členové musejí uznávat základní hodnoty, na kterých je Aliance postavena, tj. demokracii, právní stát a lidská práva.

Stěžejním posláním Aliance je chránit svobodu a bezpečnost svých členů politickými i vojenskými prostředky. NATO spojuje země z Evropy a Severní Ameriky, které vzájemně spolupracují a konzultují v oblasti bezpečnosti a obrany. Tím vytváří jedinečnou transatlantickou vazbu pro politickou a bezpečnostní spolupráci.

Základním dokumentem Aliance je Severoatlantická smlouva, podepsaná 4. dubna 1949 ve Washingtonu. Klíčový je článek 5, podle nějž smluvní strany považují ozbrojený útok proti jedné nebo několika z nich za útok proti všem a zavazují se v takovém případě přispět na pomoc napadeným členům.“ (14)

5.1.5 Visegrádská skupina

Visegrádská skupina je společenství Česka, Slovenska, Maďarska a Polska. Prostřednictvím Visegrádského fondu usiluje o upevňování společných vztahů a o užší spolupráci v oblasti vědy, výzkumu, vzdělávání, výměny mládeže, kultury a přeshraniční spolupráce.

Jednotlivé státy mají možnost se přímo podílet na směřování organizace prostřednictvím předsednictví, jež trvá jeden rok a předává se vždy o půlnoci 30. června.¹³

5.1.6 Státy Regionálního partnerství

„Regionálního partnerství (Česká republika, Maďarsko, Polsko, Rakousko, Slovensko a Slovinsko) je uskupení, které se od svého vzniku v roce 2001 zaměřuje především na spolupráci spadající do gesce resortů vnitra (vnitřní bezpečnost, azylové a konzulární záležitosti), kultury a dále na společné infrastrukturní projekty, v zahraničněpolitické oblasti pak zejména na region západního Balkánu.“ (15)

¹³ V roce 2010 byla založena visegrádská bojová skupina, jež čítá 3700 vojáků a vede ji Polsko. V roce 2014 byla podepsána dohoda o společném vojenském uskupení, jež bude umožňovat společná cvičení a společnou obrannou strategii.

5.1.7 Organizace spojených národů

OSN se aktivně podílí na zvládnání imigrační krize mimo jiné i zajišťováním tlumočnické činnosti na hraničních přechodech a jinými podpůrnými činnostmi.

5.1.8 IOM – mezinárodní organizace pro migraci

Je organizace, založená v roce 1951, jež spojuje 169 států a spolupracuje s více než stem mezinárodních organizací a neziskových organizací. Základním principem, na němž IOM funguje, je vidina humánní a řízené integrace tak, aby přinášela užitek migrantům i společnosti. (16)

Hlavní činností IOM je poskytování programů na přesídlení, migraci a rozvoj, pracovní migraci a integraci.

5.1.9 Společná azylová politika Evropské Unie

„Lisabonská smlouva výslovně hovoří o budování společného evropského azylového systému a charakterizuje jeho jednotlivé prvky (jednotný azylový status, jednotný status doplňkové ochrany, společný postup pro udělování a odnímání azylového statusu atd.) LS také umožňuje, aby v případě stavu nouze v důsledku náhlého přílivu státních příslušníků třetích zemí mohla Rada na návrh EK a po konzultaci EP přijmout ve prospěch postižených členských států dočasná opatření.“ (12)

5.2 Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Spolupráce v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky byla v rámci evropského integračního procesu vždy poměrně problematická. Jde o specifickou oblast spolupráce „v níž mají nadále dominantní rozhodovací vliv a rozhodovací pravomoc členské státy.“ (10)

První zmínky o SZBP jsou poprvé zahrnuty v Maastrichtské smlouvě. Obecně se dá říci, že se EU podílí na zajištění dlouhotrvajícího míru, bezpečnosti a rozvoje v třetích zemích. Jedná se tedy o jeden ze základních pilířů EU.

5.2.1 Obecný charakter SZBP

Fungování SZBP je přímo závislé na rozhodnutích (obecných směrech) přijatých Radou EU na svých summitech. Rada EU zároveň společně s Evropskou radou plní roli rozhodovacích orgánů SZBP.

„Nejobecnějšími a zároveň nejvýznamnějšími jsou obecné směry, které vymezuje Evropská rada na svých summitech. Na jejich základě pak Rada EU přijímá rozhodnutí a vyvíjí v rámci SZBP konkrétní aktivitu. Aktuálně je vymezení těchto obecných směrů vedeno strategickým materiálem s názvem „Strategická agendy pro Unii v čase změn“, jež přijala Evropská rada na svém zasedání v Bruselu dne 27. června 2014. Oblast SZBP je v něm vymezena jako jedna z pěti prioritních oblastí, na kterou má EU v nadcházejících letech orientovat svou pozornost. Konkrétně Evropská rada pro tuto oblast vymezila následující hlavní cíle:

- zajištění konzistentnosti cílů zahraniční politiky jednotlivých členských států a EU;
- prosazování stability, prosperity a demokracie v zemích nacházejících se v bezprostředním sousedství EU;
- zapojení globálních partnerů do široké škály témat (obchod, kybernetická bezpečnost, lidská práva, řešení krizí aj.);
- posílení společné a bezpečnostní politiky EU.

Rozhodnutím Rady EU se vymezují:

- postoje, které má EU zaujmout jak vůči tématům týkajícím se určitých regionů či zemí, tak o specifických otázkách (problémech či událostech) aktuálního mezinárodního vývoje;
- akce, které má Unie provést v situacích vyžadujících konkrétní operativní opatření ze strany Unie; Rada v těchto rozhodnutích specifikuje cíl, rozsah, prostředky i podmínky provádění akce a případně též dobu jejího trvání.“ (10)

5.2.2 Instituce zajišťující realizaci SZBP

„Kromě již zmíněných orgánů EU (zejména Evropské rady a Rady EU), které hrají roli v rozhodovacím mechanismu a podílejí se tak na formulování SZBP, vymezuje SEU několik specifických institucí, které spolu s členskými státy zajišťují provádění SZBP.“ (10)

Stálý předseda Evropské rady

Role stálého předsedy Evropské rady je zejména reprezentativní, hlavními zásadami jeho funkce je kontinuitní vystupování navenek EU a to především na nejvyšší úrovni. Mimo to je pověřen vedoucí funkcí na summitech Evropské rady a zprostředkovává „kompromisy mezi jednotlivými čelními představiteli jednotlivých členských států.“ (10)

Vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Hlavní osoba zodpovědná za správné fungování a provádění SZBP, jedná se o jakousi alternativu k úřadu „unijního ministra zahraničí. Povinnosti a pravomoci s touto funkcí spjaté jsou důsledně obsaženy v SEU.

„Díky funkci Vysokého představitele je zajištěna jednotná reprezentace a efektivnější působení EU na mezinárodním poli. Vysoký představitel totiž vykonává celkem tři funkce vnějšího působení EU:

- předsedá Radě EU pro zahraniční věci,
- je komisařem pro vnější vztahy a místopředsedou Komise, a
- náleží mu rovněž pravomoci dříve působícího Vysokého zmocněnce pro SZBP.

Zároveň se Vysoká představitel účastní jednání Evropské rady a stojí v čele Evropské obranné agentury.“ (10)

Evropská služba pro vnější činnost

Plánování a realizace SZBP je zaštitěno Evropskou službou pro vnější činnost. Její právní základ je vymezen v Lisabonské smlouvě a má zastoupení ve 139 zemích po celém světě.

„Evropská služba pro vnější činnost (někdy nazývána též jako evropské oddělení zahraničního působení) zajišťuje diplomatické zastoupení EU ve třetích zemích a u mezinárodních organizací asistuje Vysokému představiteli v realizaci společné zahraniční a bezpečnostní politiky.“ (10)

Zvláštní zástupce pro jednotlivé politické otázky

Právně zakotveno Smlouvou o Evropské unii, je možné vytvořit úřad Zvláštního zástupce pro jednotlivé politické otázky. Tento úřad je vytvářen Radou EU a to na návrh Vysokého představitele. Zvláštní zástupce pro jednotlivé politické otázky „působí v oblastech, v nichž má EU přímý zájem.“ Jejich úkolem je podávat relevantní informace přímo z postižené oblasti a zajištění přímé a viditelné reprezentace EU. Tato funkce spadá přímo pod vedení Vysokého představitele.

„K srpnu 2015 působilo celkem devět zvláštních zástupců EU: 1) pro oblast Afrického rohu, 2) pro Kosovo, 3) pro mír na Blízkém východě, 4) pro Afghánistán, 5) pro Bosnu a Hercegovinu, 6) pro oblast Sahelu, 7) pro jižní Kavkaz a krizi v Gruzii, 8) pro Střední Asii a 9) s tematicky zaměřenou působností na lidská práva.“ (10)

5.2.3 Společná bezpečnostní a obranná politika

Hlavním cílem SBOP je provádění vojenských misí mimo území EU. Jedná se o nástroj krizového managementu, který se podílí na předcházení a likvidaci krizí a následnou rekonstrukci. „Souhrnně se jedná o tzv. opatření krizového managementu, přičemž v závislosti na povaze řešené krize může být využita široká škála prostředků vojenské i nevojenské (civilní) povahy. Lisabonská smlouva přinesla úpravu vymezení těchto úkolů EU tak, aby lépe odpovídala současným trendům v této oblasti a bezpečností realitě ve světě.

V souladu s čl. 43 SEU tak mise EU zahrnují:

- společné akce v oblasti odzbrojení,
- humanitární a záchranné mise,
- poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti,
- mise pro předcházení konfliktům a udržení míru (peace-keeping),
- mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí pro prosazování míru (peace-enforcement) a stabilizačních operací pro ukončení konfliktů.

Všechny tyto mise mohou přispívat k boji proti terorismu, včetně podpory třetích zemí v boji proti terorismu na jejich území.“ (10)

5.3 Dílčí závěr

Jak z předchozích řádků vyplývá, problematika pohybu osob, zboží a kapitálu dlouhodobě hrála a bude hrát významnou roli v oblasti mezinárodního práva a společné spolupráce k zajištění kolektivní bezpečnosti. Mimo nezávislé organizace a spolky však existuje i Společná zahraniční a bezpečnostní politika, jež je jedním ze základních pilířů EU.

6 KOMPARACE PŘÍSTUPU K IMIGRAČNÍ KRIZI Z POHLEDU VYBRANÝCH ZEMÍ

Následující část bakalářské práce se zabývá studiem, rozbořem a popisem situace v některých členských zemích EU, jmenovitě v Maďarsku a Německu. Tyto vybrané země mají přímý vliv na průběh migrace ve vztahu k ČR a to z pohledu EU jako takové, z pohledu V4 a jiných nadnárodních společenství.

Hlavním určujícím kritériem, definujícím právě tyto země, je národní a politický přístup k imigraci jako takové (bezpečnostní strategie) a geografická poloha těchto zemí z pohledu lokace migračních tras.

6.1 Maďarská situace

Maďarsko, země ležící v karpatském oblouku, zaujímá ke všemu islámskému specifický postoj. Tato skutečnost, jež se odráží v náladě obyvatel této země, má základy v odrážení středověké turecké agrese směrem do Evropy. Málokdo ví, že Maďarsko (dříve Uherské království) neslo hlavní nápor turecké (islámské) rozpínavosti a de facto fungovalo štít středověké Evropy na tehdejší mocenské šachovnici.

6.1.1 Geografická poloha

Dáno polohou, lze o Maďarsku mluvit jako o tranzitní zemi, jakousi vstupní branou na Balkánský poloostrov.

Maďarsko leží na pomyslné spojnici Balkánského poloostrova a střední Evropy a je první zemí na této trase ležící, jež umožňuje volný pohyb osob (schengenská oblast).

6.1.2 Politické trendy v Maďarsku

Politický systém Maďarska je postaven na principu parlamentní republiky s vícestranickým zastupitelským systémem. Z dlouhodobé retrospektivy vyplývá náchylnost maďarských

občanů k pravicovým ideám¹⁴, jež má své kořeny v historickém vývoji země, což jasně vysvětluje příčiny maďarského vlastenectví.¹⁵

Vliv maďarské politiky na bezpečnost v zemi je nepřehlédnutelný, je snadné vysledovat jasnou paralelu mezi pravicovými výroky vrcholných představitelů země, politikou země a faktem, že se teroristický útok Maďarsku zatím vyhýbá.¹⁶ V minulosti byl sice spáchán pumový útok, jenž byl vyšetřován jako teroristický čin, avšak spojitost atentátníka s muslimským prostředím prokázána nebyla. Nadále tak platí, že Maďarsko je jednou z nejbezpečnějších zemí EU. (17)

V zásadě se dá říci, že Maďarsko je jedna z mála zemí EU, která exemplárně pojala ochranu společných hranic. Vybudováním hraničního plotu podél společné srbsko-maďarské hranice umožňuje kontrolovat a prověřovat osoby o azyl žádající přímo na hranicích, což zajišťuje větší bezpečnost jak pro personál, tak pro migranty samotné.¹⁷ Z pohledu opozičního se jedná o patovou situaci pro imigranty, kteří kvůli hraničnímu plotu nemohou do Maďarska, a pokud plot překonají, jsou chyceni hlídkami.¹⁸ Pokud plot poškodí, jsou souzeni za trestný čin za poškození státního majetku. Navíc dochází k častým poraněním při pokusech o překonání hraničního plotu. Nejčastější poraněními jsou tržné rány od ostnatého drátu, pokousání psy nebo zranění způsobená slzným plynem. Poraněným osobám je poskytována první pomoc v srbských nemocnicích.

6.2 Německo

Přístup Němců, jako národa, je značně problematický. Část společnosti, převážně mladí lidé a studenti, jsou kosmopolitního názoru a nemají s přijímáním imigrantů v podstatě problém.

¹⁴ Tuto skutečnost dokládá i výsledek parlamentních voleb, jež se konaly 8.4.2018 a v nichž drtivě vyhrála pravicová strana Fidesz vedená premiérem vlády Viktorom Orbánem.

¹⁵ Dotyčná míra revanšismu má základy v pro Maďarsko zdrcujícím konci první světové války a následnému nucenému ustoupení enormních území ve prospěch následnických států.

¹⁶ Detailní rozbor hrozeb je k nalezení v maďarské bezpečnostní strategii (<https://www.eda.europa.eu/docs/default-source/documents/hungary-national-security-strategy-2012.pdf>)

¹⁷ Vybudování příhraniční bariéry je stále ožehavé téma. Podle některých západních zemí jde o omezení lidských práv, podle druhých zase o nepostradatelné bezpečnostní opatření. Samotné financování ambiciózního projektu je otázka sporů, stejně jako využití trestanců k výstavbě části této hraniční bariéry.

¹⁸ Hranici střeží vojenské hlídky, policejní hlídky a také dobrovolníci z řad civilistů, kteří ve vlastních autech křížují příhraniční oblasti a v případě konfrontace s imigranty na ně upozorní policii.

Při zvládání asimilace imigrantů ve společnosti je klíčové zajistit jejich plošné rozptýlení tak, aby bylo zabráněno vzniku ghett a radikalizaci. (18)¹⁹

Otázka repatriace imigrantů je zde velmi žhavým tématem, neboť Německo začalo vyplácet pomyslné „kapesné“ za návrat do své domovské země. Jak je patrné, „Německá vláda chystá finanční pobídky pro ty, kteří se rozhodnou pro dobrovolný návrat. Do konce února má rodina nárok na jednorázový příspěvek tři tisíce eur, jednotlivci na tisíc eur. Jako odchodné – podmínkou je souhlas s tím, že nebudou usilovat o návrat do Německa.“ (19)

Německo je zároveň nejhlasitější zemí v debatách o tzv. Marshallově plánu, tedy plánu o obnovu některých afrických a asijských zemích. Hlavní myšlenkou tohoto ambiciózního projektu je vyřešení jedné z nejzásadnějších příčin migrace a to obnova státní správy a bezpečnosti v klíčových zemích.²⁰

6.2.1 Geografická poloha

Spolková Republika Německo leží ve střední Evropě a se svými osmdesáti miliony obyvateli tvoří největší zemi EU. Ze severu ohraničeno Baltským a Severním mořem, z jihu alpskými hřebeny, nemá Německo žádnou společnou hranici se státem, jež by nebyl členem EU.

6.2.2 Politické trendy v Německu

Pro politickou situaci v Německu je typický ryzí pocit viny za rozpoutání obou světových válek. Soustavná vlna medializace a neustálé dokumentace válečných zločinů tak mohla, ale také nemusela ovlivnit soudobé myšlení německého občana. Vynecháme-li problémy ekonomického rázu jako je nezaměstnanost a inflace, objevíme trend staronový, a sice extremismus. Tento problém není v médiích dosti zveřejňován, pro hovoří i chybějící veřejně dostupné informace o rozmístění azylových zařízení či případné dokumentace o trestných činech na tato zařízení spáchaných.²¹

¹⁹ Problematice bezpečnostních hrozeb se věnuje Bundesministerium des Innern v kapitolách Migration a Sicherheit.

²⁰ Více o plánu na obnovu válkou zničených afrických a asijských zemích je k nalezení na https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/afrika/jak-zastavit-imigranty-nemci-maji-marshalluv-plan-pro-afriku_415397.html

²¹ Protesty v duchu Hooligans against Salafists. (<https://www.youtube.com/watch?v=NRZiTreKcCk>)

Kromě staronového spektra tradičních politických stran jako jsou CDU, SPD nebo strany GRÜNE se na scéně objevuje zcela nová AfD.²² Volební úspěch této strany ve volbách však nejde interpretovat jako jasnou konverzi části německých voličů k pravicovým ideálům, nýbrž jako tzv. „Protestwahl“.²³

6.3 Tranzitním Maďarskem do německého Asylheimu

Jak je patrné, rozdíly mezi jednotlivými zeměmi jsou více než zřejmé a to zejména v oblasti přístupu k imigraci jako takové nejen ze strany politických představitelů a oficiální státní politické rétoriky, ale i z pohledu běžného občana. Vzhledem k současnému vývoji mezinárodní situace a jiným problémům soudobého světa (jako globální oteplování, sucho, nedostatek vody nebo destabilizace státní správy) se však dá očekávat další migrační vlna podobná té předchozí. Otázkou však zůstává, zdali Maďarsko bude hrát stejnou roli tranzitního státu tvořící pomyslnou bariéru na cestě za vysněnou západní Evropou.

Čeká nás další vlna demonstrací zaměřená proti migrantům? Nebo další mezinárodní rozepře způsobené odmítáním uprchlických kvót? Bude zapotřebí přitvrdit bezpečnostní opatření na hranicích a to jak vnějších, tak vnitřních? Zabrání politici lidskému utrpení během hnutí lidských mas a dojde k zamezení ekonomické migrace ze zemí blízkého východu a severní Afriky? Tyto, a další nevyřešené otázky na svou odpověď budou muset ještě počkat.

²² Situaci komentovala i maďarská televize Hungary English News.

Více zde <https://www.youtube.com/watch?v=zbB2i9-oiXA>

²³ Značná část německé veřejnosti volila stranu AfD z důvodu znechucení současným stavem věcí. Důvodem byla všeobecná myšlenka, „že se musí něco stát, protože takhle už to dál nejde“, jež přímo reflektuje náladu části německé společnosti v souvislosti s migrační krizí z roku 2015.

ZÁVĚR

Důvody k migraci existovaly a existovat budou stále, vzhledem k neustále novým konfliktům, jež se objevují, je tak jasné, že migrace jako fenomén byla, je a bude existovat nadále. Budeme se tedy i v budoucnu setkávat s teroristickými útoky, vyostřenou mezinárodní situací, pomyslným dělením světa na názorové bloky a s mnohým dalším úskalím, jež jsou s tématem migrace neodmyslitelně spojena.

Definování hlavních příčin migrace a hlavních bezpečnostních rizik na základě několika rozdílných mezinárodních pramenů je hlavní přednost této práce a důležitý teoretický přínos pro oblast ochrany obyvatelstva a to hlavně a zejména proto, že v dnešním provázaném kosmopolitním světě se jim prostě nevyhneme, aniž by byl náš každodenní život narušen. Kromě otázek k zamýšlení a sjednocení několika na první pohled rozdílných avšak přesto totožných přístupů k migrační problematice a rizikům z ní vycházející, je zde rovněž i možný potenciál využití částí této práce ve výuce v předmětu Ochrana Obyvatelstva.

Použité metody, zejména metoda komparativní, jež porovnává státy Maďarsko a Německo umožňuje získání obecného přehledu a pozadí, jež může být využito jako zdroj inspirace pro praktické opatření v oblasti ochrany obyvatelstva.

Hlavním přínosem této práce pro autora samotného jsou rozšiřující znalosti v oblasti, která není plně pokryta běžnou výukou, zároveň také rozšíření jazykové vybavenosti, jmenovitě v oblasti Německého, Anglického a Maďarského jazyka, jež autor při tvorbě této práce využíval. Autor tak více pronikl do tématu, které si zvolil jako vlastní a to z důvodu bližších sympatií k porovnávaným zemím a autorovu dlouhodobému zaměření na mezinárodní problematiku v této oblasti a také přirozenému zájmu reprezentovat fakultu i v jiném, než mateřském jazyce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Úmluva o právním postavení uprchlíků. *Informační centrum OSN v Praze*. [Online] [Citace: 1. 1 2018.] <http://www.osn.cz>.
2. Lee, Everett S. *A Theory of Migration*. In: *Demography*. místo neznámé : Cambridge University Press, 1966. 978-0-521-13568-9..
3. —. *Eine Theorie der Wanderung*. místo neznámé : Nymphenburger Verlag, 1972.
4. Terorismus. *Wikipedie*. [Online] [Citace: 5. Duben 2018.] <https://cs.wikipedia.org/wiki/Terrorismus>.
5. *Vláda ČR*. [Online] 2015. [Citace: 5. Duben 2018.] <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>. ISBN 978-80-7441-005-5.
6. Human smuggling from Africa to Europe. *The Global Initiative*. [Online] Global Initiative. [Citace: 5. Duben 2018.] <http://globalinitiative.net/research-series-human-smuggling-from-africa-to-europe/>.
7. Epidemie. *Krizport*. [Online] Portál krizového řízení JmK. [Citace: 5. Duben 2018.] <http://krizport.firebrno.cz/plany-havarijni/a2-19-epidemie>.
8. Migrace a epidemie TVNOVA 21 2. *YouTube*. [Online] [Citace: 5. Duben 2018.] https://www.youtube.com/watch?v=zUN_vK1uMNU.
9. Střet civilizací je teď a tady. Podcenil ho i Huntington. *Reflex.cz*. [Online] CZECH NEWS CENTER a.s., 31. Březen 2016. [Citace: 8. Duben 2018.] <http://www.reflex.cz/clanek/komentare/70420/stret-civilizaci-je-ted-a-tady-podcenil-ho-i-huntington.html>.
10. Janků, Martin a Janků, Linda. *Právo EU po Lisabonské smlouvě*. Ostrava : KEY Publishing, 2015.
11. Lisabonská smlouva. *Ministerstvo vnitra České Republiky*. [Online] Ministerstvo vnitra České republiky, 2018. [Citace: 27. 3 2018.] <http://www.mvcr.cz>.
12. Lisabonská smlouva. *Ministerstvo vnitra České Republiky*. [Online] 2018. [Citace: 4. Duben 2018.] <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-lisabonska-smlouva.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

13. Odbor migrační a azylové politiky. Dublinský systém. *Ministerstvo vnitra České Republiky*. [Online] 2017. [Citace: 1. 9 2018.] <http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>.
14. Co je NATO? *Natoaktual.cz*. [Online] http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/cojenato.htm.
15. ČR a Regionální Spolupráce. *Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky*. [Online] [Citace: 1. 1 2018.] <http://www.mzv.cz/file/72918/CRaRegionalniSpoluprace.pdf>.
16. *International Organization for Migration*. [Online] [Citace: 8. Duben 2018.] <https://www.iom.cz/>.
17. MTI. Teréz körút: muszlim terroristáról szó sincs. *Magyar Nemzet*. [Online] Nemzet Lap- és könyvkiadó Kft., 26. Zárí 2016. [Citace: 9. Leden 2018.] <https://mno.hu>.
18. Václav, Cílek. Němci jsou rasisté, čeká je válka s muslimy. *Info.cz*. místo neznámé : Reflex.cz, 2017.
19. Novák, Martin. Marshallův plán pro Afriku. *Ekonom - týdeník vydavatelství Economia*. Svět 2018, 2017, 51-52.
21. International Visegrad Fund. O V4. *Visegrad Group*. [Online] International Visegrad Fund, 2017. [Citace: 1. 1 2018.] <http://www.visegradgroup.eu>.
22. Panenka, Radim. *MILOŠ ZEMAN Cesta k vítězství*. Velé Přílepy : Nakladatelství Olympia s.r.o., 2018. 978-80-7376-499-9.
23. Šmíd, Tomáš. Základní fakta o Islámském státu v Iráku a Sýrii (ISIS). *Katedra politologie Fakulty sociálních studií*. [Online] Katedra politologie Fakulty sociálních studií, 2014. [Citace: 4. Duben 2018.] <http://polit.fss.muni.cz/zakladni-fakta-o-islamskem-statu-v-iraku-a-syrii-isis/>.
24. Odbor azylové a migrační politiky. *Ministerstvo vnitra České Republiky*. [Online] 8. Zárí 2017. [Citace: 8. Duben 2018.] <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-azylove-a-migracni-politiky.aspx>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BRS	Bezpečnostní rada státu
ESVČ	Evropská služba pro vnější činnost
EU	Evropská Unie
IOM	International Organization for Migration
Nato	Severoatlantická aliance
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika
SEU	Smlouva o Evropské unii
SIS	Schengenský informační systém
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
V4	Visegrádská skupina

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 - Hlavní migrační trasy do EU 1	17
--	----